

Ås kommune

NÆRVÆR OG FRAVÆR I BARNEHAGER OG SKOLER I ÅS

En veileder

Innhold

Forord	4
Hva kjennetegner barnehager og skoler som er gode på nærvær?	5
Bekymringsfullt fravær	6
Beskyttelses- og risikofaktorer	7
Dette sier lovverket	8
Innsatsplan ved uro for bekymringsfullt fravær	9
Verktøykasse	11
Referanseliste	11

Forord

Gode relasjoner er viktig for at barn og ungdom skal oppleve at de har det trygt og godt i skole og barnehage. Det er i møte med andre at det blir et vi, hvor tilhørighet skapes, og vennskap kan utvikles. Denne opplevelsen av å høre til er av stor betydning for våre unges nåtid og fremtid.

Nærværsarbeid i skole og barnehage handler om å legge til rette for at barn og ungdom trives og ønsker å være til stede i barnehagen og på skolen hver dag. Det handler om at barn og unge føler de er en betydningsfull del av et fellesskap.

Det viktigste barnehagen og skolen gjør for å forebygge bekymringsfullt fravær, er å jobbe med et trygt og godt skolemiljø for alle elever (Udir 2022). I Ås kommune har vi utarbeidet en *Handlingsplan for godt psykososialt miljø i barnehager og i skoler*. Denne planen beskriver hvordan skoler og barnehager skal jobbe forebyggende for å skape gode, trygge og inkluderende miljøer. Den beskriver også hvordan en skal jobbe når barn og ungdom ikke har det trygt og godt. For å lykkes med nærværsarbeid må det fokuseres på å jobbe målrettet og systematisk.

Denne veilederen; *Nærvær og fravær i barnehager og skoler i Ås* er ment for deg som jobber med barn og ungdom, og som daglig er en støtte i barn og unges utvikling. Veilederen bør sees i sammenheng med andre kommunale planer og BTI- modellen. Den er ment som en støtte i arbeid med tidlig innsats, slik at du skal få hjelp til å samle det laget du behøver når du møter barn og ungdom som faller utenfor.

Lykke til!

Med vennlig hilsen virksomhetslederne oppvekst, desember 2023

Monica Berge-Tukh

Jeanette Schou

Vibeke Aaser Grønli

Barn, unge og familie

Barnehage

Skole

Hva kjennetegner barnehager og skoler som er gode på nærvær?

De ansatte i barnehage og skole etterstreber og opprettholder gode relasjoner til alle barna.

- Klasse- og barnehagemiljøet oppleves som inkluderende.
- Barn og unge opplever mestring i hverdagen.
- Barn og unge opplever å ha medvirkning.
- Barnehage- og skoleledelse setter tema «relasjonsarbeid» på agendaen årlig.
- Kontaktlærer i samarbeid med skoleledelsen følger *Fraværsrutiner i Ås skolen*.
- Barn og unge, foreldre og ansatte er kjent med barnehagens og skolens nærværssinnsats og fraværsrutiner.

Barnehagen løfter dette tema fram:

- Ved oppstart i barnehagen
- På foreldremøter
- På utviklingssamtaler
- På personalmøter
- På refleksjonsmøter

Skolen løfter dette tema fram:

- I klassen
- I individuelle samtaler mellom elev og lærer
- På foreldremøter
- I utviklingssamtaler
- På personalmøter
- På trinnmøter

Bekymringsfullt fravær

Bekymringsfullt fravær er å anse som et symptom på noe som er utfordrende eller vanskelig i livet til barn og ungdom. Det er vesentlig at dette forstås i helhetsperspektiv, slik at det ikke utelukkende letes etter kun en årsaksforklaring (se beskyttelses- og risikofaktorer).

Skole - Når skal du være bekymret?

Bekymring for elevers fravær følges opp etter gjeldende rutine: *Fravær rutiner i Ås-skolen*. Rutinen finner du som lærer i kommunens kvalitetssystem KSX.

- 7 dager fravær i løpet av 3 – 4 uker
- Kommer på skolen, men forlater skolen i løpet av dagen (2 -3 ganger)
- Uteblir fra enkelttimer (2 – 3 ganger)
- Gjentatt fravær fra enkelte fag som f.eks. kroppsøving, turdager o.l.

Barnehage – Når skal du være bekymret?

De kommunale barnehagene i Ås følger opp barn som har fravær utover det som anses som normalt for barn i barnehagen.

Dette kan variere, derfor er det vanskelig å sette en fraværsgrense. De yngste barna har ofte høyt fravær de første årene i barnehagen. De ansatte i barnehagen har daglig kontakt med familien.

- Ved høyt fravær eller et mønster i fraværet som gjør oss bekymret, vil barnehagen ha kommunikasjon med familien og kan sette inn tiltak tidlig.
- Et bekymringsfullt mønster kan for eksempel være; foreldre som ikke gir beskjed om fravær, vansker ved levering og henting.
- Tiltakene vil variere ut fra de ulike barn og familiers behov.

Beskyttelses- og risikofaktorer

Bekymringsfullt fravær er et komplekst fenomen. Det finnes ingen nasjonal oversikt over hvor mange barn som er borte fra skolen. Internasjonale tall varierer. Det anslås at 3,7% av elevene i norsk grunnskole er borte i mer enn 1 mnd. 3 av 4 barn med bekymringsfullt fravær har diagnoser innen nevrodiversitet og angst.

	Beskyttelsesfaktorer	Risikofaktorer
<i>Faktorer hos barnet/eleven</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Gode mestringsstrategier • Positivt selvbilde • Gode sosiale ferdigheter • Minst en god venn/lekekamerat • God relasjon til foreldre • Opplevelse av å være en del av et fellesskap • Skolefaglig mestring eller annen mestring • Robusthet 	<ul style="list-style-type: none"> • Sårbarhet for stress • Innadvendthet og sjenanse • Bekymringer for andre ting i livet enn skole • Manglende sosiale ferdigheter • Manglende tilhørighet • Få eller ingen vennerelasjoner • Barn med diagnoser er overrepresentert blant elever med bekymringsfullt fravær.
<i>Faktorer hos familien</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Tydelig og varm foreldreledelse • God psykisk helse • Tydelig grensesetting og foreldreinvolvering i barnets hverdag • Støttende sosialt nettverk og tilhørighet • Tillit til barnehage/skole og godt samarbeid mellom hjem og barnehage/skole • Omsorgsfulle foreldre med nær relasjon til barna 	<ul style="list-style-type: none"> • Samspillsvansker i familien • Psykisk uhelse hos foreldre • Manglende grensesetting og oppfølging • Begrenset sosialt nettverk • Store endringer i familiesituasjonen (sykdom, død, skilsmisse, flytting, utenforskap mm) • Foreldre med egne negative erfaringer fra skole
<i>Faktorer ved barnehagen/skolen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Trygge relasjoner mellom voksne og barn/ungdom • Fast informasjon fra barnehage og skole til hjemmet om betydningen av nærvær og tilstedeværelse i barnehage og skole • God rutine for registrering av fravær og oppfølging • Tydelig klasseledelse og gruppeledelse • Inkluderende praksis • Tidlig involvering av andre aktører i laget rundt barnet, og handlingskompetanse i forhold til tverrfaglig samarbeid 	<ul style="list-style-type: none"> • Mangelfulle rutiner for registrering og oppfølging av fravær • utfordringer med klasseledelse og læringsmiljø • Uforutsigbarhet i skolehverdagen • Manglende samarbeid med støttesystemet • Vanskelig/ manglende samarbeid mellom barnehage/skole og hjem

Dette sier lovverket

Barn og unge har rett til et trygt og godt psykososialt miljø i barnehage og skole. Dette reguleres flere steder i lovverket. Tabellen viser utdrag fra sentrale lovtekster.

	Ansvarsområder	Relevant lovverk
<i>Barnehage</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Barns rett til medvirkning og hensynet til barnets beste • Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna • Barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeidet og god dialog med foreldrene 	<ul style="list-style-type: none"> • Barnekonvensjonen artikkel 3 og 12 • Barnehageloven kapittel 1, 2, 3 og 8 • Rammeplanen for barnehagen
<i>Skole</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Barn og unge har rett og plikt til offentlig grunnskoleopplæring • Barn og unge har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring • Den enkelte elev har rett til tilpasset opplæring og individuelt tilrettelagt opplæring • Barns rett til medvirkning og hensynet til barnets beste • Skolen skal sørge for samarbeid med hjemmet • Elevene skal være aktivt med i opplæringa og følge skolereglene. Kommunen skal sørge for at elever med fravær fra opplæringa blir fulgt opp • Skolens ansatte plikter å melde fra dersom de er vitne til at elever ikke har det bra på skolen 	<ul style="list-style-type: none"> • Opplæringsloven kapittel 2 • Opplæringsloven kapittel 12 • Opplæringsloven kapittel 11 • Barnekonvensjonen artikkel 3 og 12 • Opplæringsloven kapittel 10 • Forvaltningsloven
<i>Hjem</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Barn og unge har rett og plikt til grunnskoleopplæring • Foreldre må levere skriftlig melding til skolen hvis en elev er fraværende, og søke om permisjon ved ønske om at elever skal være fraværende fra skolen utenom angitte ferier • Foreldre har ansvar for å sørge for at deres barn får utdanning etter deres evner og forutsetninger 	<ul style="list-style-type: none"> • Opplæringsloven kapittel 2 • Lov om barn og foreldre kapittel 5
<i>Barn/ ungdom</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Barn og unge har rett og plikt til grunnskoleopplæring • Fravær kan få konsekvenser for ordenskarakteren • Fravær føres på vitnemålet 	<ul style="list-style-type: none"> • Opplæringsloven kapittel 2 • Se forskrift til ny opplæringslov (kommer 2024)

Innsatsplan ved uro for bekymringsfullt fravær

NB – Snakk med barnet/eleven under hele prosessen.

Hva gjør du? Nivå for nivå.

Det viktigste arbeidet er den forebyggende innsatsen og det systematiske arbeidet barnehage og skole gjør for å utvikle et trygt og godt psykososialt miljø. Likevel kan bekymringsfullt fravær utvikle seg. Innsatsplanen er ment å beskrive hva som skal gjøres, av hvem og hvilke verktøy som skal brukes.

BARNEHAGE

NIVÅ	HVA	ANSVARLIG	VERKTØY (Se verktøy i BTI veileder)
NIVÅ 0 Barnehage	<ul style="list-style-type: none"> Sikre dialog med hjemmet Konkretiser uro Dersom uro for bekymringsfullt fravær avkretses- avslutt Dersom uro bekretses- gå videre til nivå 1. 	Ped.leder/ styrer	
NIVÅ 1 Barnehage	<ul style="list-style-type: none"> Kontakt mellom foreldre og pedagogisk leder evt styrer Situasjonen kartlegges nærmere Møte mellom foreldre og barnehage-tiltak besluttes. Tiltak evalueres, tidspunktet for evalueringen avtales med foreldrene. Har tiltak hatt effekt? Har nærværet økt? Ved fortsatt bekymring gå til nivå 2. 	Ped leder/ styrer Evt annet personell barnet har god relasjon til	Trivsels og utviklingssamtale (mal til bruk i dialog med foreldre) Tiltaksplan ved uro Tiltaksplan fra lokal handlingsplan for et godt psykososialt miljø i bhg
NIVÅ 2 Barnehage	<ul style="list-style-type: none"> Behov for tverrfaglig innsats og et utvidet lag rundt barnet sammen med foreldre og barnehage. Ulike alternativer for tverrfaglig samarbeid: <ul style="list-style-type: none"> Drøft saken i tverrfaglig ressursteam barnehage Barnehagen inviterer inn aktuelle andre samarbeidspartnere til møte. Tiltak drøftes, nytt møte for å evaluere. 	Ped leder Styrer Tverrfaglig ressursteam barnehage Aktuelle andre aktører: PPT Forebyggende helse Barne og ungdomsteamet	

SKOLE

NIVÅ	HVA	ANSVARLIG	VERKTØY (Se verktøy i BTI veileder)
NIVÅ 0 Skole	<ul style="list-style-type: none"> • Uro for bekymringsfullt fravær. • Når skal kontakten etableres? Se rutinen • Sikre deg muntlig dialog med elev og hjemmet, gjerne telefon • Konkretiser uro • Dersom uro bekreftes- gå til nivå 1. 	Kontaktlærer	Dokumenter ligger i IST dokumentflyt
NIVÅ 1 Skole	<ul style="list-style-type: none"> • Kontakt mellom elev, foresatte og kontaktlærer evt skoleledelse • Situasjonen kartlegges nærmere. • Møte mellom elev, foreldre og skole- tiltak besluttes. • Tiltak evalueres etter 3 uker. Har tiltak hatt effekt? Har nærværet økt? Videreføring av tiltakene? Endre tiltakene? Avtal tid for nytt møte. • Ved fortsatt bekymring gå til nivå 2. 	Kontaktlærer Skoleledelse Evt annen voksen barnet har god relasjon til	Elevsamtale Bli kjent samtale Samtale foreldre Samarbeidsavtale Skaleringsmodell Melde sak til ressursteam på skolen
NIVÅ 2 Skole	<ul style="list-style-type: none"> • Behov for tverrfaglig innsats og et utvidet lag rundt elev og / eller foreldre. • Ulike alternativer for tverrfaglig samarbeid: <ul style="list-style-type: none"> - Melde saken til tverrfaglig ressursteam skole - Skoleledelsen inviterer inn aktuelle andre samarbeidspartnere til samarbeidsmøte. Tiltak drøftes, avtal nytt møte for å evaluere og planlegge videre innsats. 	Kontaktlærer Skoleledelse Aktuelle andre aktører: PPT Forebyggende helse Barne og ungdomsteamet Ungdomslos Barnevern Fastlege NAV Kultur og fritidsarenaer Spesialisthelsetjeneste- BUP	Drøfting i tverrfaglig ressursteam

Verktøykasse

Verktøykassen er en samling av maler og kartleggingsverktøy som kan brukes i arbeidet med bekymringsfullt fravær.

Dokumentene er samlet i egen PDF fil som må sees i sammenheng med denne veilederen. Du finner PDF-en her: [LENKE]

Dokumentene er også tilgjengelig i IST Dokumentflyt. Barnehage og skole sitt skoleadministrative system.

Referanseliste

Inspirasjon fra Færder og Oslo kommunes veiledere for arbeid med bekymringsfullt fravær.

Aslaksen, P. (2023). Skolevegring. Hentet fra <https://snl.mo/skolevegring> 15.11.23

Amundsen, M.-L. & Møller, G. H. (2022). Faglig mestring og prestasjonsangst hos elever med ufrivillig skolefravær. Tidsskrift for velferdsforskning, 25(4), 1-14.

Havik, T. (2018). Skolefravær. Å forstå og håndtere skolefravær og skolevegring. Oslo: Gyldendal Akadmisk

Holterman, S. (2019). 22000 skolebarn har bekymringsfullt mye fravær. Hentet fra <https://www.utdanningsnytt.no/barneskole-fravaer-grunnskole/22000-skolebarn-har-bekymringsfullt-mye-fravaer/156000>

Jacobsen, S. E. (2022). Mange skolevegrere har ingen venner og et dårlig forhold til lærerne på skolen. Hentet fra <https://forskning.no/adhd-skole-og-utdanning/mange-skolevegrere-har-ingen-venner-og-et-darlig-forhold-til-laererne-pa-skolen/2003000>

Brochmann, G. & Madsen, O. J. (2022a). Skolevegringsmysteriet. Oslo: Cappelen Damm.

Knudsen, M. H. & Møller, S. Ø. (2017). Problematisk skolefravær og skolevægring. Årsager og behandling - en litteratur gjennomgang. Hentet 2022 fra https://metodecentret.dk/wp-content/uploads/2018/07/Skolevaegring_litteraturstudie_final.pdf

Jacobsen, S. E. (2018). Evnerike barn kan bli ensomme. Forskning.no. Hentet fra <https://forskning.no/barn-og-ungdom-skole-og-utdanning-sosiale-relasjoner/evnerike-barn-kan-bli-ensomme/1244246>

FNs barnekonvensjon. (1989). Hentet 20.november 2018 fra <https://www.fn.no/Om-FN/> Avtaler/ Menneskerettigheter/ Barnekonvensjonen

Ingul, Jo Magne, Hva er skolevegring? <https://www.psykologforeningen.no/fag-og-politikk/psykisk-helse/livsutfordringer/hva-er-skolevegring>

UDIR; <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/forebygge-og-folge-opp-bekymringsfullt-fravar-fra-skolen/>

Kjeøy, Ida og Lysvik, Rebekka Ravn (2023), Kunnskapsstatus om bekymringsfullt fravær i skolen <https://www.fao.no/zoo-publikasjoner/kunnskapsstatus-om-bekymringsfullt-fravaer-i-skolen>

Ås kommune

Ås kommune 2024

Utarbeidet av virksomhetene:

Barn, unge og familie, Barnehage og Skole